

УДК 658.012

Стоянова-Коваль С. С.

Попович В. В.

Одеський державний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ВЕДЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

У статті розглянуто організаційно-економічні, природні умови деяких областей України, їх вплив на формування конкурентного середовища, яке забезпечує ефективне функціонування ринку. Визначені аспекти підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробника. Виявлені особливості організаційно-економічного механізму аграрної галузі.

Ключові слова: економічні умови, конкурентоспроможність, аграрний сектор, конкурентне середовище.

Постановка проблеми. Основною метою державної аграрної політики є створення високопродуктивних секторів у вітчизняному АПК. У системі соціально-економічних інтересів суспільства основні засади державної аграрної політики охоплюють структурну перебудову сільськогосподарського та інших галузей агропромислового виробництва, оптимізацію і нарощування ресурсного, трудового потенціалу.

Нині створення економічних умов функціонування вітчизняних товаровиробників, тобто конкурентоспроможного виробництва, неможливе без істотних соціальних перетворень на селі.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва займалися такі вітчизняні вчені-економісти, як: О.А. Бугуцький, С.І. Бандур, В.В. Вітвіцький, Г.І. Купалова, О.В. Крушельницька, М.Й. Малік, М.П. Поліщук, В.М. Петух та інші. Проте й нині дослідження процесів, пов'язаних із формуванням конкурентоспроможних переваг виробників аграрного сектору, які б відповідали вимогам ведення сучасного сільськогосподарського виробництва, та розробка пропозицій щодо ефективного використання ресурсного потенціалу є актуальним і необхідним завданням розвитку галузі АПК.

Метою статті є визначення основних організаційно-економічних умов аграрних підприємств західного регіону країни, їх вплив на конкурентоспроможність в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Організаційно-економічна характеристика і умови ведення сільськогосподарського виробництва у досліджуваних нами Івано-Франківській, Львівській та Терно-

пільській областях, розташованих в західній частині України, ілюструють такі дані.

Івано-Франківська область розташована на південному заході України, займає північно-східну частину Українських Карпат, Прикарпаття та частково Опілля. Івано-Франківщина межує на південному заході із Закарпатською, на заході і півночі – із Львівською, на північному сході – із Тернопільською, а на південному сході – із Чернівецькою областями. Південна частина Івано-Франківської області межує з Румунією. Передгірська і гірська частини області характеризуються дерновими середньо і сильно підзолистими, бурими лісовими щербувато-суглинковими ґрунтами. Для рівнинної території характерні дерново-підзолисті і карбонатні середньосуглинки, дерново-слабоопідзолені, супіщані і піщані ґрунти. Економіка області має індустріально-аграрний характер. У загальному обсязі сукупного продукту промисловість становить 78%, а сільське господарство – 22%. Аграрна галузь цього регіону об'єднує 785 підприємств різноманітних форм власності. Розвиваються фермерські господарства. В області працює 549 фермерів, котрі обробляють 24,2 тис. угідь. Основним напрямком у розвитку сільського господарства є тваринництво, питома вага якого в загальному обсязі продукції сільськогосподарського виробництва становить 58,2% [1]. Провідними напрямками тваринництва є молочне скотарство, свинарство та птицевництво. Сільським господарством займаються 225 підприємств та 550 фермерів, але понад 90% поголів'я худоби утримують 122 тис. осіб у своїх особистих селянських господарствах. У структурі виробництва продукції сільського господарства у теперішній час

Таблиця 1

Характеристика основних природних умов у розрізі ґрунтово-кліматичних зон

Фактори	Природні зони		
	Полісся	Лісостеп	Передгірська і гірська
	Дерново-підзолисті і карбонатні середньосуглинки, дерново-слабо опідзолені, супіщані і піщані ґрунти	Опідзолені чорноземи і темно-сірі опідзолені середньосуглинки, дерново-підзолисті, супіщані ґрунти	Дернові середньо і сильно підзолисті, бурі лісові щербувато-суглинкові ґрунти
Середньорічна кількість опадів, мм	600-860	600-780	800-1160
З них припадає на вегетаційний період, %	65-86	60-70	70-80
Кількість днів з опадами на рік	90-135	102-135	130-170
Тривалість вегетаційного періоду з добовою температурою вище +10°C, днів	141-171	145-175	130-170
Тривалість безморозного періоду, днів	150-165	Близько 170	118-160

Джерело: складено за матеріалами [2]

на рослинницьку продукцію припадає 42,8% [1]. Найбільш сприятливими для розвитку рослинництва є Прикарпатська та Лісостепова зони. Зернове господарство є основою сільськогосподарського виробництва даного регіону. Також розвинуті виробництво цукрових буряків, льонарство, виробництво картоплі, овочівництва, садівництва.

Львівська область розташована в західній частині України. Область межує на заході із Республікою Польща, на півночі – із Волинською областю, на північному сході – із Рівненською, на сході – із Тернопільською та Івано-Франківською, на півдні – із Закарпатською областями. На території області виділяють п'ять природних районів Українські Карпати і прилеглих до них Передкарпаття, – на півдні, Подільська височина – в центральній частині, Мале Полісся та Волинська височина – на півночі. Кожна із указаних зон має різні характеристики щодо вищезгаданих природних умов, що істотно впливає на розвиток сільського господарства і умови його ведення.

Характеристика природних умов області наведена в таблиці 1.

Дані таблиці свідчать, що в поліській зоні поширені в основному дерново-підзолисті і карбонатні середньо-суглинисті, а також дерново-слабопідзолисті ґрунти, характерною особливістю яких є низький рівень забезпеченості рухомими формами фосфору і калію.

Територія лісостепової зони Львівської області характеризується наявністю відносних височин, які на деяких територіях перевищують 1110-1200 м. Це обумовлює розвиток ерозійних процесів, що завдають збитків сільському господарству. Ґрунти, за винятком північної частини зони, в основному бідні на поживні речовини, підвищеної кислотності, відрізняються поганими фізичними властивостями.

Порівняно з поліською зоною, в зоні Лісостепу, за багаторічними метеорологічними даними, спостерігається менше опадів, з одного боку, і більше плюсових температур, з іншого. Ґрунтово-кліматичні умови здебільшого сприятливі для вирощування зернових, овочевих, технічних і кормових культур.

Гірська і Передгірська зони Карпат характеризуються різноманітними природними факторами, на які значно впливають ріки Дністер і Стрий, котрі протікають на цій території. Ґрунти мають високу кислотність, малий гумусовий горизонт, низький рівень поживних речовин, зазнають дій ерозії, що є негативними передумовами ведення сільського господарства.

Територія області поділена на 20 районів, у її межах функціонують: 9 міст обласного значення, 6 внутрішньоміських районів м. Львова, 632 сільські ради. У 44 містах, 34 селищах міського типу і 1850 селах станом на 1 січня 2009 року проживало 2552,9 тис осіб, або 5,5% від загальної кількості населення в Україні. На кожен квадратний кілометр території припадає 117 осіб, в той час як в Україні – 77. За кількістю населення область посідає четверте місце в країні після Донецької, Дніпропетровської та Харківської областей, а за щільністю населення – друге після Донеччини.

Львівська область – це регіон індустріально-аграрного типу. Понад 80% сукупної товарної продукції промисловості і сільського господарства припадають на промислові виробництва. Аграрне виробництво області включає сировинну, переробну та обслуговуючу сфери. Основним серед них є сільське господарство, що спеціалізується на ви-

рощуванні цукрових буряків, льону-довгунця, зернових культур та виробництві яловичини, м'яса птиці тощо. В галузевій структурі сільського господарства переважає тваринництво (61,8% валової продукції сільського господарства). На Львівщині створено 10 агропромислових комбінатів («Дністер» – у Жидачівському, «Стрий» – у Стрийському, «Буг» – у Буському, «Подністров'я» – у Миколаївському районах та інші), 8 агропромислових об'єднань, 2 асоціації агропромислових кооперативів, 6 агрофірм, у тому числі овочева агрофірма «Провесін»; 2 агроторгівельні міжнародні підприємства (Винники, Мостиська). Площа сільськогосподарських угідь становить 1266,7 тис. га, у тому числі орні землі – 722,2 тис. га, сіножаті і пасовища – 310,9 тис. га. Посівна площа 552,1 тис. га. Осушено 465 тис. га, зрошується 38 тис. га (меліоративні системи «Дністер», «Солокія», «Верещиця», «Нежухівка», «Полтвинська» та інші). Основними зерновими культурами є: озима пшениця, ярий ячмінь. Технічні культури представлені: цукровим буряком, льоном-довгунцем, на значних площах тут вирощують картоплю. Навколо Львова, Дрогобича, Червонограда, Трускавця, Моршина поширене овочівництво та тваринництво м'ясомолочного напрямку (скотарство, птахівництво, свинарство), розвиваються також ставкове рибництво і бджільництво [2].

Тернопільська область територіально знаходиться в західній частині України. Межує вона з Рівненською, Чернівецькою, Львівською, Івано-Франківською, Хмельницькою областями України. Тернопільщина займає західну частину Подільської височини і розташована у лісостеповій зоні.

Відповідно до організаційно-економічної і природної характеристики, на сучасному етапі Тернопільська область є аграрно-промисловим регіоном. Провідною галуззю промисловості області є харчова.

В національно-господарському комплексі області, виходячи із забезпечення раціонального використання її природного, виробничого, науково-технічного, інтелектуального потенціалу та вигідного геополітичного розташування, харчова і переробна промисловість відіграють визначну структуро-формуючу функцію і являють собою одну із провідних галузей, яка повинна не лише задовольнити потреби населення регіону в продовольстві, а й бути важливим джерелом формування його бюджету.

Аграрний сектор посідає одне з провідних місць у національно-господарському комплексі Тернопільщини. Сільське господарство тут дає 26,0% валового внутрішнього продукту регіону, забезпечуючи потреби населення в основних продуктах харчування, сировиною – переробну промисловість, створюючи таким чином основу експортного потенціалу області. Серед галузей сільського господарства переважає рослинництво, де виробляється 65,9% валової продукції, відповідно на тваринництво припадає – 34,1% [3].

Поряд із трудовими ресурсами у виробничому потенціалі села значна роль належить земельним. Так, за результатами досліджень площа сільськогосподарських угідь зменшується [1-3]. Зменшення площі сільськогосподарських угідь пояснюється, в першу чергу, загальним скороченням кількості сільськогосподарських підприємств, крім того, ринкові відносини ставлять жорсткі умови щодо якості сільськогосподарської продукції та її реалізації в умовах високої конкуренції. Це змушує аграріїв застосовувати нові сучасні

технології виробництва та техніку, що дозволяє отримувати більше сільськогосподарської продукції з одиниці площі угідь. Не можна не брати до уваги і той факт, що планування обсягів сільськогосподарської продукції проводиться з урахуванням можливості її реалізації, адже будь-які залишки виробленої продукції є збитковими для підприємства.

Значна частина сільськогосподарських угідь перебуває у власності громадян. У структурі сільськогосподарських угідь найбільшу питому вагу займає рілля. Слід відзначити, що площа ріллі громадян має тенденцію до зменшення, що характерно також і для державних сільськогосподарських підприємств [1-3].

Таку ситуацію із сільськогосподарськими громадян можна пояснити насамперед загальним зменшення сільського населення за рахунок природного старіння, а його робочої частини – за рахунок збільшення міграційних процесів. Наявність жорсткої ринкової конкуренції в реалізації сільськогосподарської продукції спонукає до створення різних форм сільськогосподарських підприємств, собівартість виготовленої продукції яких є нижчою і, відповідно, більш конкурентоздатною, ніж продукція одноосібних приватних господарств. Окрім того, у більшості випадків підприємства мають кращі можливості щодо придбання техніки, посівних матеріалів, застосування сучасних технологій.

Подібна ситуація щодо сільськогосподарських угідь громадян спостерігається також і в Львівській та Івано-Франківській областях. У здійсненні будь-якого виробництва першочергову роль відіграють засоби виробництва, котрі забезпечують виконання всього циклу технологічних операцій для одержання сільськогосподарської продукції. А тому у сільському господарстві рівень використання трудових ресурсів значною мірою залежить від забезпечення його засобами механізації, від продуктивності земельних ресурсів та тваринництва, від кваліфікаційного рівня працюючих та багатьох інших факторів [4]. У зв'язку з цим актуальним залишається спостереження М.П. Талавири: «...село технічно обеззброєне. До технологічної потреби не вистачає близько 130 тис. тракторів, 40 тис. зерно- та 14 тис. кормозбиральних комбайнів, 87 тис. ґрунтообробних і посівних машин. При цьому 60-90% техніки, що ще експлуатується, відпрацювали по одному або два амортизаційні терміни...» [5, с. 185].

Не кращий стан справ щодо технічного оснащення сільськогосподарських підприємств і в областях досліджуваного регіону. Парк спеціальної сільськогосподарської техніки має тенденцію до щорічного зменшення, яке негативно відбивається на виробництві сільськогосподарської продукції.

Нині аграрне виробництво досліджуваного регіону характеризується складною економічною і соціальною ситуацією. Незважаючи на здійснення комплексу важливих організаційно-економічних і правових заходів з проведення реформ (приватна власність на землю, створення агроформувань ринкового типу, запровадження нових соціально-трудових відносин і соціального партнерства та ін.), галузь тривалий час перебуває у критичному стані. На жаль, трансформації у вітчизняному агропромисловому виробництві, що затягнулися на десятиріччя, супроводжуються не тільки певними позитивними зрушеннями, а й значними деструктивними процесами у виробничій і соціальній сферах українського села.

Так, в умовах загальнооекономічної кризи в державі, особливо в галузі сільського господарства, при катастрофічному занепаді матеріально-технічного та енергетичного забезпечення приватний економічний інтерес не став рушійною силою ефективного розвитку сільського господарства. Навпаки, значне скорочення обсягів і зниження конкурентоспроможності аграрного виробництва зумовили зростання безробіття та зубожіння сільського населення, деградацію соціальної інфраструктури, посилення демографічної кризи, вплив молодих робітничих кадрів, значне старіння села [6].

На відміну від інших чинників, що сприяють підвищенню ефективності, для удосконалення організаційно-економічного механізму не потрібні значні фінансові інвестиції, однак на даному етапі розвитку саме цей механізм може суттєво поліпшити кінцеві результати діяльності всієї аграрної галузі. У загальному вигляді організаційно-економічний механізм є досить складною системою впливу на інтереси та різні аспекти діяльності підприємств. Стосовно ж аграрної галузі, організаційно-економічний механізм є сукупністю організаційних, економічних і соціально-правових методів і засобів впливу, а зростання виробництва та підвищення його ефективності, що забезпечують при даних конкретних умовах отримання кінцевого результату діяльності аграрних підприємств, – максимальне задоволення потреб населення в конкурентоспроможній продукції з мінімальними затратами всіх видів ресурсів. Підсумковим результатом діяльності аграрних підприємств є вироблена та перероблена продукція, яка доведена до стадії кінцевого споживання для задоволення як продовольчих, так і непродуктових потреб. Організаційно-економічний механізм безпосередньо впливає на виробництво, стимулюючи чи, навпаки, стримуючи його зростання. Ефективність дії організаційно-економічного механізму сільськогосподарських підприємств залежить від цілеспрямованого оптимального вибору інструментів, важелів (стимулів і санкцій) та дієвості їх впливу на подальший розвиток. Зміна структурних частин, обраних інструментів та важелів впливу автоматично викликає зміну в організаційно-економічному механізмі та зміну наслідків його дії. Слід зазначити, що за останні роки в результаті реструктуризації колективних сільськогосподарських підприємств, проведених організаційно-структурних змін, він змістився у виробництві сільськогосподарської продукції і з'явилися численні приватні, акціонерні і кооперативні та інші виробничі структури, в тому числі і державні господарства.

Так, вироблена сільськогосподарська продукція господарствами досліджуваного регіону є досить значною в докризовий період, а потім з більшою чи меншою інтенсивністю зменшується.

Аналогічна картина спостерігається також у Львівській та Тернопільській областях, де відсоток продукції, виробленої господарствами населення на початку двохтисячних складає 90,8% та 77,1% відповідно, а вже у посткризовий період у Львівській області – 76,0%, в Тернопільській – 63,8%. Слід також відзначити, що в Івано-Франківській області в кризовий період виявлене зменшення продукції рослинництва в усіх категоріях за рахунок господарств населення. Однією з причин зменшення кількості сільськогосподарської продукції, виробленої в господарствах населення, є суттєве збільшення продукції, виробленої сільськогосподарськими підприємствами.

Але не слід забувати, що досліджувані області географічно розташовані в безпосередній близькості до державного кордону. Саме ця обставина сприяє надходженню на їхню територію значної частини сільськогосподарської продукції із сусідніх держав – як легальними шляхами, так і контрабандою. Зрозуміло, що досить часто якість такої продукції є значно нижчою від тієї, котра виробляється в Україні, відповідно, вона є дешевшою в процесі реалізації. Тому українські продовольчі ринки наводнюються імпортною сільгосппродукцією, тим самим обмежуючи збут продукції найбільш незахищеного виробника сільськогосподарської продукції в Україні – селянина, змушуючи його в кінцевому результаті зменшувати обсяги виробництва. Характерним є також спад виробництва господарствами населення досліджуваних областей за кризовий період. Це пояснюється економічною ситуацією, яка склалася на світовому ринку і в Україні зокрема.

Звернемо увагу, що конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства залежить від конкурентоспроможності продукції та підтриманні її у довгостроковому періоді. Це зумовлює необхідність забезпечення підприємства необхідними ресурсами та можливістю ефективно їх використовувати. Виробництво конкурентної продукції потребує систематичного кількісного вимірювання рівня її конкурентоспроможності, що формує об'єктивну основу підтримання конкурентних переваг на ринку у довгостроковому періоді [7].

Наразі для підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробника необхідна потужна соціальна державна політика та її адресність, яка спрямована на формування повноцінного життєвого середовища, забезпечення економічних і соціальних інтересів сільського населення,

комплексний розвиток сільських територій, що підвищить соціальний рівень села, створення умов для рівноправного розвитку всіх форм господарювання забезпечення в повному обсязі відповідно до чинного законодавства, зборів та інших обов'язкових платежів, скорочення податкового боргу до бюджетів усіх рівнів, зміцнення ресурсної бази, ефективне використання бюджетних коштів та забезпечення у повному обсязі фінансування видатків на виконання соціальних програм і першочергових заходів.

Висновки і пропозиції. У результаті проведених досліджень з даної проблеми було визначено, що економічна криза в першу чергу торкнулася малопотужного виробника. Функціонування аграрної сфери передбачає раціональне поєднання державного і ринкового регулювання з урахуванням кон'юнктури вітчизняного і зовнішнього ринків. Відтак, ситуація, яка склалася, вимагає потужної аграрної реформи, що має передбачати державну підтримку села, формування господаря, становлення і розвиток господарських структур ринкового типу, ринкової інфраструктури.

Високий рівень конкурентоспроможності підприємства може бути досягнутий лише у конкурентному середовищі, яке забезпечує ефективне функціонування ринку. Сукупність факторів, що визначають конкурентні відносини аграрних підприємств, які виробляють однорідну продукцію і мають одних і тих же споживачів, можна представити як конкурентне середовище. Формування ефективного конкурентного середовища на аграрному ринку залежить також від розвитку всіх організаційно-правових форм господарюючих суб'єктів даного ринку. Передумовою створення ефективного конкурентного середовища є забезпечення рівноправності всіх суб'єктів господарювання.

Список літератури:

1. Статистичний щорічник Івано-Франківської області за 2009 рік [за ред. М.М. Колібровського]. – Івано-Франківськ : Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2010. – 530 с.
2. Статистичний щорічник Львівської області за 2009 рік: у 2 ч. / [за ред. С. О. Матковського]. – Львів : Головне управління статистики у Львівській області, 2010. Ч. 1. – 2009. – 365 с. Ч. 2. – 2009. – 277 с.
3. Загальна характеристика галузей економіки Тернопільської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.terinvest.com.ua – Назва з титул. екрану. Мова укр.
4. Олійник Т. Я. Територіальна організація агропромислової інтеграції України : автореферат дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.10.01 / Т. Я. Олійник. – К., 2006. – 21 с.
5. Талавира М. П. Організаційно-економічний механізм державної підтримки розвитку сільських територій : [монографія] / М. П. Талавира. – К. : Вид-во НАУ, 2008. – 384 с.
6. Соціально-трудовий потенціал українського села. Стан, проблеми, шляхи вирішення / [Ю. Ф. Мельник, Б. К. Супіханов, Ю. Я. Лузан та ін.]. – К. : НДІ «Укراгропромпродуктивність», 2007. – 352 с.
7. Мацибора В. І. Конкурентоспроможність продукції сільськогосподарських підприємств / В. І. Мацибора // Моніторинг біржового ринку. Міжнародний науково-аналітичний журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://memjournal.agrex.gov.ua/konkurentospromozhnist-produktsiji-cilskohospodarskyh-pidpryemstv/> – Назва з титул. екрану. Мова укр.

Стоянова-Коваль С. С.

Попович В. В.

Одесский государственный аграрный университет

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ВЕДЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА

Резюме

В статье рассмотрены организационно-экономические, природные условия некоторых областей Украины, их влияние на формирование конкурентной среды, обеспечивающей эффективное функционирование рынка. Определены аспекты повышения конкурентоспособности сельскохозяйственного производителя. Выявлены особенности организационно-экономического механизма аграрной отрасли.

Ключевые слова: экономические условия, конкурентоспособность, аграрный сектор, конкурентная среда.

Stoyanova-Koval S. S.
 Popovich V. V.
 Odessa State Agrarian University

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC OPERATING ENVIRONMENT OF COMPETITIVE AGRICULTURAL PRODUCTION

Summary

In the article considered organizational, economic, environmental conditions in some areas of Ukraine, their influence on the formation of a competitive environment for the efficient functioning of the market. Certain aspects of improving the competitiveness of agricultural producers. Peculiarities of organizational economic mechanism of agrarian sector.

Key words: economic conditions, competitiveness, the agricultural sector, the competitive environment.

УДК 338.45:332.14

Чернишова Л. І.
 Зацерклянна А. С.
 Одеський національний політехнічний університет

ФОРМУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ КЛАСТЕРІВ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

У статті розглянуті проблеми формування промислових кластерів на території України, досліджені фактори, які впливають на цей процес на різних рівнях. Визначені стратегічні орієнтири регіонального розвитку. Запропонований узагальнений алгоритм управлінських дій механізму формування промислових кластерів в рамках стратегічного підвищення конкурентоспроможності країни.

Ключові слова: промисловий кластер, процес кластеризації, механізм формування кластеру, конкурентоспроможність, регіональний розвиток.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації зростає роль промислових кластерів, які сприяють активізації інноваційних та інвестиційних процесів в економіці та призводять до підвищення конкурентних переваг промислових підприємств на мікро-, мезо- та макrorівнях. Світовий досвід розвинених країн, які за останні десятиліття активно використовували кластери як основу політики регіонального розвитку, доводить їх ефективність та позитивний вплив як на місцевому рівні – прискорення інноваційного розвитку регіонів, модернізація промисловості, використання науково-технічного потенціалу, прилив інвестицій, розвиток інфраструктури, так і на рівні країни в цілому – створення нових робочих місць, підвищення рівня життя населення, збільшення податкової бази, зростання ВВП, експорту та розширення партнерських відносин з іншими країнами та міжнародними організаціями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування ефективних промислових кластерів активно досліджують багато вчених. Різноманітні аспекти конкурентоспроможності регіонів зустрічаються в працях провідних вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких: Б.В. Буркинський, І.В. Брикова, І.М. Вахович, В.М. Геєць, З.В. Герасимчук, А.Г. Гранберг, В.О. Дергачов, Н.Я. Калужнова, Д.Г. Лук'яненко, В.М. Осипов, В.В. Оскольський, Ю.К. Перський, А.М. Поручник, Р.А. Фатхутдинов, Г.Я. Хосперс та ін. Проблематика формування та функціонування кластерів в економіці досліджена і отримала наукове обґрунтування в роботах М.П. Войнаренка, В.І. Дубницького, В.І. Захарченка, Н.А. Мікули, С.І. Соколенка, В.І. Чужикова, Дж. Бекаттіні, М. Енрайта, П. Кругмана, Ф. Кука, М. Портера, Р.Х. Хасанова та ін. Проте багато питань,

пов'язаних із формуванням і розвитком кластерів в економіці регіону, залишаються невирішеними.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання підвищення конкурентоспроможності економіки країни шляхом використання промислових кластерів є достатньо вивченим теоретично. Але немає конкретних схем та механізмів формування кластерів, які б враховували особливості економіки України.

Мета статті. Метою даної статті є визначення конкурентних переваг промислових кластерів на сучасному етапі розвитку економіки та з'ясування впливу їх формування на стратегію підвищення конкурентоспроможності регіону і країни в цілому.

Виклад основного матеріалу. Відмінності в культурі, цінностях та історичному розвитку нашої держави, структурі її економіки та особливостях функціонуючих промислових підприємств – це ті фактори, які впливають на підвищення конкурентоспроможності регіонів та України в цілому. На жаль, за даними міжнародного Інституту розвитку менеджменту (IMD), на початок 2014 року Україна посіла 49-те місце з 60 у щорічному світовому рейтингу економічної конкурентоспроможності країн та 84-те місце з 148 країн в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) рейтингу ВЕФ, опустившись за рік на 11 позицій через бюрократизм і відсутність прозорості інституційної структури країни (індекс зменшився з 54,365 у 2013 році до 50,872 у нинішньому) [1; 2]. Під конкурентоспроможністю країни Інститут менеджменту розуміє здатність національної економіки створювати та підтримувати середовище, в якому виникає конкурентоспроможний бізнес [3].

Сьогодні більшу частку експорту України складають сировина та напівфабрикати, що робить її